

Socialstyrelsen

socialstyrelsen@socialstyrelsen.se

Förslag till föreskrifter om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter inom tandvården och förslag till ändrade regler om delegering i hälso- och sjukvården och tandvården

(4.1-77777/2024 och 4.1-77789/2024)

Utifrån de utgångspunkter Försäkringskassan har att beakta, har myndigheten följande synpunkter.

Sammanfattning

Försäkringskassan välkomnar att det genom nya föreskrifter förtydligas vilka arbetsuppgifter som enbart tandläkare får utföra, samt vilka arbetsuppgifter som även tandhygienister får utföra. Försäkringskassan har dock vissa synpunkter på utformningen av de föreslagna föreskrifterna.

Försäkringskassan anser att det bör införas en övergångsbestämmelse till de föreslagna föreskrifterna om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter inom tandvården.

Försäkringskassan avstyrker förslaget att upphäva Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård utan att de ersätts med nya föreskrifter.

Försäkringskassan tillstyrker att bestämmelser om delegering av iordningsställande, administrering och överlämnande av läkemedel behålls.

2 § förslaget till föreskrifter om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter inom tandvården

Försäkringskassan välkomnar att det genom de föreslagna föreskrifterna förtydligas vilka arbetsuppgifter som enbart tandläkare får utföra, samt vilka arbetsuppgifter som även tandhygienister får utföra. Försäkringskassan har dock följande synpunkter på utformningen av de föreslagna föreskrifterna.

Även om det av 4 kap. 1 och 5 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659) går att utläsa att titlarna tandläkare och tandhygienist endast får användas av den som har legitimation för yrket eller genomgår föreskriven praktisk tjänstgöring anser Försäkringskassan att det, för tydlighetens skull, även bör framgå av de föreslagna föreskrifterna att det endast är dessa personer som omfattas av behörigheterna i 2 §.

För att en tandvårdsåtgärd ska ge rätt till ersättning enligt lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd ska behandlaren ha formell och reell kompetens för den aktuella uppgiften enligt Socialstyrelsens föreskrifter (2 § Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter och allmänna råd [TLVFS 2008:1] om statligt tandvårdsstöd i den lydelse som träder i kraft den 15 januari 2025). För att föreskrifterna ska kunna tillämpas av Försäkringskassan, inklusive framtida automatiska kontroller,

behöver kriterierna för vad som ingår i en tandhygienists kompetensområde vara klart definierade. Mot den bakgrunden anser Försäkringskassan att användningen av begreppet "inom sitt kompetensområde" avseende tandhygienisters behörighet skapar otydlighet. Av konsekvensutredningen framgår att det är vad som ingår i en tandhygienists grundutbildning som avgör/definierar kompetensområdet. Försäkringskassan anser att vad som avses med uttrycket "inom sitt kompetensområde" bör framgå direkt av föreskrifterna.

Det kan vara svårt för Försäkringskassan att i enskilda fall avgöra om en åtgärd ingått i en tandhygienists utbildning och därmed omfattas av hens kompetensområde. För att underlätta bedömningarna är det önskvärt att Socialstyrelsen gör information om vad som vid varje tidpunkt ingått i tandhygienistutbildningen lättillgänglig för Försäkringskassan.

Övergångsbestämmelse till föreskrifter om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter inom tandvården

Försäkringskassan anser att det bör införas en övergångsbestämmelse till de föreslagna föreskrifterna om behörighet att utföra vissa arbetsuppgifter inom tandvården. Skälen för det är följande.

I konsekvensutredningen görs bedömningen att några övergångsbestämmelser inte behövs (se avsnitt 4.2). Det saknas närmare resonemang i denna del. En avsaknad av övergångsbestämmelser kan medföra vissa svårigheter vid Försäkringskassans prövning i ärenden om statligt tandvårdsstöd. Exempelvis om delegering har skett i slutet av år 2025 och behandlingen genomförs och rapporteras in till Försäkringskassan i början av år 2026, kan delegeringsbeslutet i sig vara i enlighet med nu gällande föreskrifter men utförandet av arbetsuppgiften (behandlingen) inte förenlig med de föreslagna föreskrifterna. Detta skulle exempelvis kunna gälla en åtgärd som omfattas av den föreslagna 2 § punkt 4. Det finns därför behov av en övergångsbestämmelse. Den kan förslagsvis innebära att det är tidpunkten för utförandet av arbetsuppgiften som styr vilka föreskrifter som ska tillämpas

Förslag till upphävande av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård

Försäkringskassan avstyrker förslaget att upphäva Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 1997:14) om delegering av arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvård och tandvård utan att de ersätts med nya föreskrifter. Skälen för detta är följande.

I 2 § Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter och allmänna råd (TLVFS 2008:1) om statligt tandvårdsstöd i den lydelse som träder ikraft den 15 januari 2025 anges att för att en tandvårdsåtgärd ska ge rätt till ersättning ska behandlaren ha formell och reell kompetens för uppgiften. Rätten till ersättning kvarstår dock om behandlaren helt eller delvis delegerat viss behandling enligt Socialstyrelsens föreskrifter till annan personal.

I betänkandet Ökad kontroll inom tandvårdssektorn (SOU 2023:82) föreslås att statligt tandvårdsstöd som huvudregel endast lämnas om tandvården utförts av en legitimerad tandläkare, legitimerad tandhygienist eller någon som särskilt förordnats att utöva yrke som tandläkare (se avsnitt 8.3.2 i betänkandet). Det föreslås dock att statligt tandvårdsstöd även får lämnas om tandvården delegerats i enlighet med patientsäkerhetslagen (2010:659) och andra tillämpliga föreskrifter om delegation. Detta förslag innebär i huvudsak att statligt tandvårdsstöd enbart kan utgå för åtgärder som utförts av en legitimerad behandlare eller för tandvård som har delegerats (se s. 210 i

betänkandet). Statligt tandvårdsstöd kan enligt förslaget således inte utgå för sådana åtgärder som fördelats på annat sätt än delegering, även om arbetsuppgiften inte måste delegeras enligt författning, det vill säga oregrerade arbetsuppgifter.

För det fall SOSFS 1997:14 upphävs kommer det att saknas föreskrifter om exempelvis dokumentation av delegation i de fall det inte avser läkemedelshantering (se förslag till ändringar i HSLF-FS 2017:37). Det kan vidare noteras att det i SOSFS 1997:14 finns krav på att delegeringsbeslut ska vara klart begränsade och gälla för viss tid samt bestämmelser om omprövning, uppföljning och upphörande av delegeringsbeslut. Det föreskrivs även att den som meddelar ett delegeringsbeslut ska vara såväl formellt som reellt kompetent för den arbetsuppgift som beslutet avser samt att ett beslut om delegering ska vara personligt.

Om föreskrifterna upphävs kommer det således att saknas krav i fråga om delegation att tillämpa vid bedömning i ärenden om statligt tandvårdsstöd. Syftet med bland annat den i betänkandet föreslagna bestämmelsen riskerar då att urholkas eftersom delegation kan ske på ett formlöst sätt, vilket försvårar en kontroll i efterhand. Försäkringskassan bedömer att det finns behov av tydliga föreskrifter i fråga om krav vid delegation inom tandvården.

I konsekvensutredningen framkommer att Socialstyrelsen anser att ett meddelandeblad är ett lämpligt alternativ för att ge stöd i fråga om delegering. Det anges även att handböcker kommer att omarbetas samt att enskilda vårdgivare har möjlighet att ha rutiner i fråga om formella krav för delegering. Försäkringskassan noterar att sådana dokument inte utgör sådana bindande regler som kan beaktas vid prövningen av om statligt tandvårdsstöd kan lämnas. I enlighet med 2 § TLVFS 2008:1 i dess lydelse från och med den 15 januari 2025 och förslaget i SOU 2023:82 krävs att det är fråga om föreskrifter om delegation.

Konsekvensen av avsaknaden av föreskrifter kan inte undanröjas genom systematiskt kvalitetsarbete hos vårdgivaren eller ledningssystem m.m. Att SOSFS 1997:14 anses vara föråldrade bör således kunna avhjälpas genom att nya föreskrifter tas fram. Ett alternativ är att ta fram föreskrifter som enbart gäller inom tandvården. Den ökade administrationen för vårdgivare bör, utifrån förslagen i betänkandet, anses motiverad i dessa fall.

Förslag till ändringar i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2017:37) om ordination och hantering av läkemedel i hälso- och sjukvården m.m.

Som framgår ovan anser Försäkringskassan att det även fortsättningsvis finns ett behov av bestämmelser om delegation av tandvårdsåtgärder för att Försäkringskassan ska kunna ta ställning till om rätt till statligt tandvårdsstöd föreligger. Försäkringskassan tillstyrker därför att bestämmelserna om delegering av iordningsställande, administrering och överlämnande av läkemedel behålls. Om Socialstyrelsen följer Försäkringskassans förslag ovan att ersätta SOSFS 1997:14 med nya föreskrifter som enbart gäller inom tandvården, bör det övervägas om bestämmelserna om delegering av iordningsställande, administrering och överlämnande av läkemedel inom tandvården bör placeras i dessa nya föreskrifter.

Försäkringskassan har inte några synpunkter på förslagen i övrigt.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschef Marie Axelsson i närvaro av avdelningschef Andreas Spång och rättslig expert Emma Boman, den senare som föredragande.

Marie Axelsson

Emma Boman